

Kilde: Scanpix

‘At spille med de voksne’

– en kvalitativ undersøgelse af danske fodboldtalenters etableringsmuligheder i seniorelitedfodbold

INTRODUKTION

Henrik nåede at spille 15 år som professionel fodboldspiller inden han i en alder af 38 år indstillede sin karriere, der talte omtrent 250 superligakampe. I starten af 1990'erne skulle han som helt ung seniorspiller krydse klinger med nogle af de bedste mandlige professionelle fodboldspillere i Danmark. Muligheden for en privilegeret sportskarriere på fuld tid og med fuldt fokus havde budt sig, og det handlede nu mest af alt om at lære at spille med de voksne og etablere sig. Kendskabet til truppen både på og udenfor banen var godt, og dermed havde han også et klart indtryk af spillernes status og betydning for holdets præstationer. Enkelte spillere rangerede højt i kraft af deres kampafgørende færdigheder, mens andre lukrerede på deres mangeårige erfaring og evner til at udvise lederskab. Særligt Peter, én af de erfarne spillere, skulle vise sig at få betydning for Henriks etablering og langstrakte karriere som professionel. I et interview beretter Henrik følgende om sit møde med ham.

Henrik: Jeg vedkendte mig min rolle i truppen som udviklingsspiller. De første par måneder forløb godt, men jeg kunne mærke, at Peter var efter mig, efterhånden som jeg begyndte at vise mit værd. [...] Jeg forstår ikke umiddelbart hvorfor, først meget senere. Det frustrerede mig, han blev mere og mere irriterende. Når vi spillede én mod én, oplevede jeg, at han var uretfærdig overfor mig, jeg gav alt, men alligevel var det ikke godt nok. Han hånede mig ikke, men krævede. [...] På et tidspunkt blev det for meget, jeg stillede mig op mod ham, svinede ham til og sagde, han var elendig [...] Jeg forventede en reaktion, men der kom ingen.

Interviewer: Hvorfor kom den ikke, tror du?

Henrik: Jeg ved det ikke, måske fordi han ønskede at se en reaktion? [...] Senere var der en lignende episode, jeg sparkede ham ned, begik et groft frispark. Han rejste sig og løb direkte over til mig, greb fat i min trøje med begge hænder og råbte: Det er fandeme det, jeg vil se!

Interviewer: Hvorfor har denne episode haft særlig betydning for dig?

Henrik: Det er her jeg oplevede en egentlig anerkendelse for første gang, og det kom fra en spiller højt i hierarkiet. Det betød noget for mig dengang, men også senere i min karriere.

Interviewer: Ja, ok. Du nævnte jo også tidligere, at det først var meget senere, at episoden gav mening for dig. [...] Hvad repræsenterer Peter i dine øjne?

Henrik: Den professionelle tilgang, selvom han var på vej ned, og jeg var på vej op. [...] Han gav sig altid fuldt ud uanset om det var til træning, til kamp på stadion eller med reserverne.

Interviewer: Tror du, han var bevidst om denne rolle – i forhold til at kræve, at gå forrest, at gå hårdt til dig?

Henrik: Til dels. Ikke nødvendigvis, men for mig, her mere end 20 år senere, betød hans væremåde meget. Det var en skelsættende oplevelse for mig, som jeg er glad for i dag. [...] Jeg har efterfølgende mødt ham i andre sammenhænge [...] og nævnt episoden for

ham, at jeg dengang syntes, han var en idiot. Han blev nærmest helt paf. Han kunne nemlig overhovedet ikke huske den.

Ovenstående hændelse illustrerer for det første en ung fodboldspillers tanker og handlinger i mødet med en etableret professionel. Hvad skete der, og hvorfor skulle det vise sig at være karrierefremmende for Henrik at reagere mod Peter, som han gjorde? For det andet synes det påfaldende, at en episode mellem to fodboldspillere – alder og erfaring til trods – kan opfattes så forskelligt. Eftersom episoden var gået i Peters glemmebog, kunne man få den tanke, at han ikke anså den som betydningsfuld. For Henrik, derimod, var den skelsættende, i særdeleshed som et led i egen etablering i de tidlige år, men den prægede ham også senere i karrieren, hvor han som højt rangeret spiller skulle 'kultivere' nye opkomlinge. For, som Henrik slutter med at sige: *"Jeg har lært meget af Peter. Den [episoden] har senere haft betydning for min egen rolle som ældre spiller og fast mand, hvordan man skal tage sig af de unge, stille krav til dem osv."*

En professionel fodboldkarriere vil ofte være mindeværdig, positiv, sågar sjov, men den indeholder også hændelser, hvor etablerede spillere tager fat i kravetøjjet på de unge, udfordrer og lader dem forstå, hvordan en professionel seniortilværelse også tager sig ud. 'Kultiverende' hændelsesforløb som disse er altså på ingen måde senioreliten fremmed. De vil dog utvivlsomt komme bag på en del unge, der vil lade sig kyse og se undrende til, mens andre vil sætte sig til modværge. Efter en rum tid gjorde Henrik det sidste. I første omgang tog Peter ikke til genmæle, selvom han blev *"svinet til"* i andres påhør, men da Henrik atter markerede sig ved at *"sparke ham ned"*, kom responsen prompte. Hændelsen efterlader det indtryk, at Henrik ud-

AF KRISTIAN RAUN THOMSEN,
SEKTION FOR
IDRÆT, AARHUS
UNIVERSITET

viste en i situationen fornøden handlekraft. Men den viser også, at han senere lod sig inspirere af Peters 'kultiverende' adfærd, hvilket antyder, at professionelle måder at tænke, handle og føle på ofte overleveres fra erfaren til ung.

Formål

Ovenstående anslag, der udspringer af studiets empiriske materiale, inddrages i den senere analyse. Anslaget markerer derudover, at fokus er på fodboldtalentets møde med og ageren i senioreliten. Konkret stilles der skarpt på, hvordan centrale aktører med en lang historik i elitefodbold beskriver dette forhold. Det er deraf formålet at udstanse de karaktertræk, der af disse vurderes at have særlig indflydelse på fodboldtalentets evne til at bide sig fast og kunne trives med de vilkår, som gælder i senioreliten. Som det vil fremgå af nedenstående er fokus på denne del af fodboldtalentets karrierevej mod status som etableret seniorelitespiller underbelyst.

TEORETISKE PERSPEKTIVER

Fra talentudvikling til talentetablering

En fodboldspiller udvikler sig ikke forudsigeligt, men derimod individuelt, nonlinear og afhængigt af modning, vækstspurt og psykosociale forhold (Phillips et.al, 2010; Williams & Reilly, 2000; Gagné, 2007; Vayens et. al., 2006, 2008; Holt & Dunn, 2004). Dette taler for en multiva-

riabel strategi til udvikling af fodboldtalenter. Kravene er store, og vejene til senioreliten er ikke alene forskelligartede, men også underlagt det vilkår, at det, der forsøges udviklet, er noget, der endnu ikke er realiseret. De aktører, der arbejder med talentfulde fodboldspillere, skal altså ikke alene forholde sig til et aktuelt bestemt præstationsniveau, de skal også vurdere, hvad niveauet kan udfolde sig til på sigt.

Côté og kolleger (1999, 2003) forskning viser, at vejene mod senioreliten kan inddeles i en række faser. Faserne er kendetegnet ved en øget involvering fra såvel udøver som udøverens nærmeste omgivelser (træner, familie, medspillere). Leg, deltagelse i flere idrætter, grundlæggende bevægeglæde og et lille fokus på specialiseret fodboldtræning er kendetegnende for den indledende fase, hvorefter den strukturerede og målrettede træning tager til i volumen i specialiserings- og investeringsårene (Côté et. al., 1999, s. 413). Udover at nå til senioreliten ('getting there') fokuserer Côté og kolleger også på, hvordan atleten vedvarende må honorere seniorelitens præstationskrav ('staying there').

I det følgende fremhæves tre studier, der alle har haft som formål at identificere de faktorer og personlige karakteristika, der vurderes at have betydning for en fodboldspillers succesfulde bevægelse mod senioreliten ('getting there'). Det første er et *grounded theory* studie af Holt & Dunn (2004), hvor seks trænere samt 20 canadiske og 14 engelske ungdomselitespillere blev interviewet. De fandt frem til fire betydningsfulde psykosociale kompetencer: *Disciplin*, hvilket indebærer en dedikation til sporten, en evne til at behovsudsætte og en vilje til at foretage ofre (såsom tid med familie og venner) på bekostning af sporten. Herunder fremhæves også en vilje til at acceptere og adlyde direktiver fra trænere og ledere. *Engagement*, som indebærer

stærke motiver og en determineret adfærd i forhold til at opnå succes. *Robusthed*, hvilket ikke alene vil sige evnen til at håndtere modgang, men også at kunne trives med (forventnings) pres og krav. *Social støtte*, hvilket her indebærer emotionel og materiel støtte fra primært familien, men også rådgivningsmæssig støtte i forhold til ens karriereforløb (Holt & Dunn, 2004, s. 199-206).

Det andet studie er af Mills og kolleger (2012), og de kritiserer Holt & Dunn for primært at fokusere på spillernes perspektiver – og kun i begrænset omfang vurderer situationen fra de seks trænere perspektiv (Mills et. al., 2012, s. 1594). De interviewede selv 10 højt profilerede ungdomstrænere, og fandt frem til en rammemodel, der ikke desto mindre peger på en række parametre, der er beslægtede og sammenfaldende med Holt & Dunns; eksempelvis modstandskraft og attitude, målrettethed og engagement, selvbevidsthed og trænerbarhed samt miljøfaktorer og nøglepersoners betydning for fodboldtalentets karriereforløb (Mills et. al., 2012, s. 1595-1597).

Det tredje studie af Christensen (2009) er en dansk pendant til ovenstående. Hun fandt, at eliteungdomstrænere værdsætter beslægtede faktorer som karakter, attitude, vilje til hårdt arbejde og opmærksomhed. Hun fremhæver derudover en træners forkærlighed for dedikerede, *autoteliske* spillere, der er i stand til selvstændigt at opstille mål, forfølge og indfri disse (Christensen, 2009, s. 365, 375-377).

I denne artikel træder lignende perspektiver frem, men modsat de tre nævnte studier relateres de til en seniorprofessionel fodboldtilværelse, bl.a. illustreret ved det indledningsvis skildrede hændelsesforløb. Der er således tale om en fokusforskydning fra ungdomstræneres opfattelse af talent i en ungdomselitær kontekst

til seniorelitære perspektiver på selvsamme talenters etableringsmuligheder i en seniorkontekst. Denne forskydning er væsentligt for at nå til en større forståelse af den virkelighed og de præstationskrav, som det unge talent møder her, og nødvendigvis må lære at håndtere for at opnå status som fuldt ud etableret spiller.

Etableringsbegrebet

Der findes flere teorier, der beskæftiger sig med menneskers tilegnelse af normativ, 'tilladelig' adfærd samt professionel identitet i et (voksnet) praksisfællesskab (Lave & Wenger, 2007; Wenger, 2004; Schein, 2000; Heggen, 2010; Wackerhausen, 2004). Organisationsteoretikeren Edgar Schein, der forsker i organisationskulturers karakteristika anser eksempelvis en socialiseringsproces som en (intenderet) bevægelse ind i et domæne, hvor der hersker en fælles norm for professionel adfærd, der har fungeret godt nok til at blive betragtet som gyldig, og derfor bliver lært videre til nye 'opkomlinge' som den korrekte måde at opfatte, tænke, føle og handle på (Schein, 2000, s. 20). Denne opfattelse kan være med til at beskrive et individs etablering og/eller professionalisering, der i stor grad handler om at kunne forstå, identificere sig med og imitere mere eller mindre etablerede kulturbærere (Schein, 2000, s. 21-23). Kulturbærere leder individet på vej mod nye erkendelser, der gør det muligt, at det kan navigere i en krævende praksis og i forhold til de faglige og sociale situationer, det stilles overfor. Etableringsprocessen kan således forstås som en mangfoldighed af 'kultiverende' hændelser, der indebærer, hvad der bør lægges mærke til, og hvordan man i givne situationer handler i forhold til gældende normer. Denne proces er rettet mod, at individet skal tage ved lære (Schein, 2000, s. 21). Måden, hvorpå den forløber, varierer fra domæne til do-

mæne, fra institution til institution. Nogle individer kræver mere støtte og feedback, andre er bedre til at regulere og håndtere udfordringer selv. Ligesom eksempelvis den danske folkeskole og Det Kongelige Teater har også seniorelitære fodboldmiljøer egne værdisæt, ritualer og måder at gøre tingene på. Det antages, at Scheins opfattelse af et individs socialisering ind i en organisationskultur kan danne teoretisk afsæt for, hvordan og på hvilket grundlag talentfulde fodboldspillere etableres, dvs. formår 'at spille med de voksne'.

Derudover har de teoretiske perspektiver haft til hensigt at afklare centrale begreber, problemstillinger og vilkår, der er relevante for artiklens formål, analysefokus, metode og design (Cohen et. al., 2011, s. 105-113).

METODE OG DESIGN

10 nuværende og tidligere professionelle aktører i seniorelitedfodbold deltog i dette studie, hvor semistrukturerede interview blev udført, transskriberet, kategoriseret og kondenseret i overensstemmelse med retningslinjerne for kva-

Foto: Scanpix

litative interview (Kvale & Brinkmann, 2009, ss. 119-242). Informanterne blev udvalgt på baggrund af kriteriet: minimum 20 års træner-, leder- og/eller spillererfaring på minimum højeste nationale niveau. Konkret udgjorde informantgruppen fem superligatrænere, tidligere DBU-trænere, nuværende talentchefer/talentudviklingsansvarlige og tv-ekspertkommentatorer. Otte ud af ti har derudover gennemlevet et mere eller mindre turbulent udviklingsforløb som aktive professionelle spillere. Der er få trænere og ledere i dansk elitefodbold, der kan leve op til disse kriterier. Det antages derfor, at de 10 udvalgte har den fornødne ekspertise til at kunne reflektere over unge fodboldspilleres mere eller mindre succesfulde møde med senioreliten og de præstationskrav, som her gør sig gældende. Informanterne har med andre ord en høj indordning, dvs. de besidder en høj grad af struktureringssevne inden for et givet domæne. Fænomener opfattes og forstås forskelligt afhængig af den enkeltes erfaring med og kendskab til det, der perciperes. Det betyder, at forskellige mennesker vil strukturere og bearbejde det, de perciperer, forskelligt afhængig af deres kendskabsgrad (Favrholdt, 2000). Præcist at kunne identificere, rangordne og indplacere en kornsort, et kunstværk eller et fodboldtalent kræver altså en høj grad af indordning inden for det respektive domæne. For at opnå en høj indordning kræves en vedvarende og omhyggelig perceptions-mæssig forarbejdning. *“Med perceptions-mæssig forarbejdning menes simpelthen det at se (høre og føle) mere eller mindre godt efter”* (Favrholdt, 2000, s. 173).

Informanterne gav uden videre tilsagn om at deltage i studiet. De fik tilsendt et informationsbrev, og aftaler for afvikling af interviewet blev indgået. Interviewene tog afsæt i følgende hovedspørgsmål:

- Hvad karakteriserer en dansk superligaspiller?
- Hvad kigges der på, når talentfulde spillere vurderes til daglig?
- Hvad karakteriserer de pågældende vurderingskriterier og ikke mindst hvordan og hvorfor prioriteres de, som de gør?

Målet var at skabe så organisk og uformel en samtale som muligt. Til hvert af hovedspørgsmålene fulgte en række underspørgsmål, der alt afhængig af deltaljeringsgraden i informanternes svar blev bragt i spil. Som optakt til analysen blev yderligere et interview med en informant (Henrik) foretaget med henblik på at følge op på et flygtigt, men væsentligt omtalt møde med senioreliten, jf. artiklens anslag.

Med en baggrund i elitefodbold, to år som professionel i en superligaklub, syv år i tre forskellige divisionsklubber og fire år som fysisk træner i en superligaklub, har forfatteren et indgående forhåndskendskab til genstandsfeltet. Dette har været nyttigt igennem hele forskningsprojektet, f.eks. i forhold til at identificere, spørge ind til og forstå centrale problematikker, holdninger og handlinger.

RESULTATER OG ANALYSE

Med forskelligt erfaringsgrundlag og forskellige opfattelser fremhæver informanterne fire overordnede parametre, der tilsammen udgør spillerens evne til at præstere i seniorelitefodbold. Trods væsentlige betragtninger på de tekniske, taktiske og fysiske parametre og det faktum, at alle informanter har et multifaktorielt perspektiv på talent og præstationskrav, vil fokus i denne artikel være på den del af empirien, der har kredset om det psykologiske aspekt. Det skyldes informanternes særlige prioritering af dette, og at det er i indkredsningen og karakteristikken af de psykologiske parametre, at samtalen tyde-

ligst har berørt etableringsaspektet ('staying there').

Det, der ifølge informanterne karakteriserer et psykologisk beredskab, kommer til udtryk gennem forskellige fortællinger og perspektiver, men ikke desto mindre med brug af mere eller mindre beslægtet terminologi. De taler således om offervilje, ærgerrighed, drive, selvmotivation, nysgerrighed, læringsparathed, mod og tålmodighed. Hvad der derudover viser sig interessant er, hvordan informanterne med forskellige synspunkter og anekdoter retter fokus på karaktertrækkene *robusthed*, *vildskab* og *disciplin*, der på trods af visse oppositionelle træk sammen tænkes, og derfor også vil blive opfattet og fremstillet som gensidigt afhængige. De tre karaktertræk danner udgangspunkt for analysen, da det tyder på, at en fodboldspillers *robusthed* og trivsel med senioreliteære arbejdsvilkår samt evne til at navigere mellem *vildskab* og *disciplin* regnes for essentiel i en etableringsproces.

Robusthed

Med henvisning til Holt & Dunn indebærer robusthed ikke alene evnen til at håndtere modgang til hverdag og i kamp, men også at kunne trives med præstationskrav og forventningspres (Holt & Gunn, 2004, s. 199, 210). Karsten, der er tidligere elitespiller, DBU-træner og mangeårig træner i ind- og udland, efterlyser viden om dette endnu uopdyrkede område i dansk elitefodbold.

Noget af det jeg synes, der er allermest interessant, som jo måske er mest uopdyrket, det er den der personlighed, eller det mentale som færdighed. Hvor tidligt kan man arbejde med at få bygget det her op, [...] fra de er mindre og op igennem [systemet], der gør, at [spillerne] netop bliver modstands-

dygtige og stærkere. Der er vi på bar bund endnu. Der er ikke nogen, der rigtigt har lavet det stykke arbejde.

For at lykkes med dette arbejde kunne det tænkes, at seniorelitære normer og præstationskrav ligger for fjernt fra den måde, der tænkes og ageres på i ungdomseliten. For Thomas, en meget erfaren superligatræner og ligeledes tidligere elitespiller, er det eksempelvis vigtigt, at man i ungdomsårene tænker betydeligt mere præstations- og resultatorienteret.

Fordi, det der med, at vi ikke skal vinde kampe, vi skal bare blive dygtigere, det er noget pis. [...] Evnen til – og det ved vi mænd jo – det der med at kunne, når vi skal, det er en fin, fin kvalitet ved et talent!

Evnen til at vinde kampe, men også at løfte sit spil og i et vist omfang vise handlekraft som Henrik i mødet med et helt konkret præstationskrav i en afgørende træningssituation, er altså en vigtig komponent i en spillers samlede talent.¹

Karsten opfatter robusthed som "*en bredere fundering som menneske, når man møder de her modbakker*". Altså, i hvilket omfang tåler spilleren modgang og stigende præstationskrav? En robusthed, der knytter sig til mod og tålmodighed. Hvornår, hvordan og hvorfor vover en ung spiller som Henrik at stille sig op mod en etableret kulturbærer, og hvornår ved han, at han bør holde igen? Mod og tålmodighed bringes i spil med varierende styrke lige fra dagligdagens mange gentagelser og målrettede forfinelse, til forskellige karrieredefinerende øjeblikke. F.eks. i håndteringen af en etableret kulturbærers 'overgreb', en langtidsskade eller en taktisk omskoling.

Vejen til en status som etableret seniorprofessionel forudsætter ifølge informanterne også en evne til behovsudsættelse. Anders, der er tidligere superligatræner, A-landsholdsspiller og erfaren superligaspiller (ca. 300 kampe), siger om dette:

Det her med, at du også gerne vil gå i byen, hygge dig og du vil det ene og det andet og det tredje, det syntes jeg personligt er alle tiders, men så siger jeg også, at de lige så godt kan begrave drømmen om at blive superligaspiller. [Det] jeg først vil sortere folk fra på, er det mentale; altså hvis jeg får en klar fornemmelse af, at den her spiller simpelthen ikke er villig til at give de ofre, som jeg tror, er afgørende for, at man kan trives med at være et fodboldtalent.

Erik, nuværende talentchef og tidligere cheftræner gennem snart 25 år, underbygger dette synspunkt med de beslægtede begreber *offervilje* og *afsavn*, der af ham karakteriseres som mentale basisfærdigheder.

Et er at være født med et fodboldtalent men at forvalte det er synligvis noget andet. At etablere sig og forvalte sit talent ordentligt, handler om at optræde i overensstemmelse med professionelle normer, som har fungeret godt nok til at blive betragtet som gyldige. Hvordan disse normer manifesterer sig illustreres med afsæt i det sidste væsentlige begrebspar.

Vildskab og disciplin

Professionelle fodboldspillere vil formentlig møde tvangen og disciplineringen af flere omgange i et langstrakt karriereløb. Erik, tidli-

Foto: Mathies Jespersen

gere præsenteret, omtaler en særlig dygtig U19-spiller, der slet ikke kunne indordne sig kollektivet her, hvorfor de involverede trænere valgte at indlemme ham tidligere end planlagt i superligatruppen:

Han var ganske enkelt så forfærdelig, at vi måtte rykke ham op halvandet år for tidlig [...] for ligesom at se, om det ikke kunne tæmme ham, og det gjorde det i vid udstrækning på den måde, at han ikke kunne tillade sig det samme over for førsteholdsspillerne, som han [kunne] overfor sine [kammerater på U19 holdet].

Intentionen var ifølge Erik at få vendt noget af den energi, der kom til udtryk i frustrationer og verbale udfald mod dommere og medspillere, mod en optimering af egne præstationer på banen. Ifølge Erik lykkedes det. Som han siger: “Vi gjorde et stort stykke arbejde – og har også fået ham langt”. For få år siden var han en profil og blandt de mest scorende angribere i superligaen, og siden 2014 har han spillet i en større europæisk liga.

Tæmningen var imidlertid ikke tænkt som en eliminering af hans vildskab, men derimod som et forsøg på at hjælpe ham til at dosere sin vildskab. Vildskab opfattes derfor ikke som en negativ egenskab, der partout skal manes i jorden, tværtimod. Erik refererer til en samtale i trænersteamet, hvor klubbens cheftræner skulle have sagt følgende om spilleren: “[Han] må te sig lige så tosset han vil, hvis bare han er kampafgørende, og han bliver ved med at være kampafgørende, så kan jeg acceptere alt”. Dette er, som Erik selv siger, “sat en smule på spidsen”, men ikke desto mindre illustrerer udsagnet, at der i senioreliten ikke er en berøringsangst over for en sådan spillertype, der umiddelbart er “forfærde-

lig” og uregerlig, men som samtidig har et udtalt fodboldtalent. Men der ligger også i udsagnet, at hvis en spiller *ikke* er kampafgørende, så har han langt mindre snor. Så kan vildskab i langt mindre grad accepteres. Så skal den tæmnes.

Karsten taler i forlængelse heraf om karakter – ikke i klassisk moralsk forstand – men derimod karakter, der kommer til udtryk ved, at “*spilleren ikke bare siger, han brænder igennem, men rent faktisk gør det*”. Som han tilføjer: “*De, der har ild i øjnene, de, som vil det gennem handlinger, det er dem, [...] der står bedst*”. Grundlæggeren af de moderne olympiske lege, Pierre de Coubertin (1863-1937) går med følgende spidsformulering skridtet videre, når det kommer til sport som et moralsk anliggende:

Man kan ikke gøre sporten frygtsom og forsigtig, uden at skade dens vitalitet. Den skal have frihed til at måtte overdrive. Det er sportens essens, dens eksistensberettigelse; det er hemmeligheden bag dens moralske betydning. (Coubertin, 1996, s. 86-87)

Overdrivelsen, her eksemplificeret ved *at te sig tosset* eller *handle [overilet] med ild i øjnene*, er i dette lys essentiel, mens den i klassisk moralsk forstand mere er et onde, der må disciplineres og tæmnes. Vildskab kan i værste fald føre til eksklusion, men vil også være en præstationskatalysator, hvorfor den i en etableringsproces må ‘kultiveres’. Man kan sige, at den talentfulde spiller i et vist omfang først er klædt på til at etablere sig i senioreliten, når han frit kan betjene sig af en vildskab, der muliggør og legitimerer overdrivelsen. I artiklens anslag blev dette aspekt netop anskueliggjort i form af unge Henriks vilde, men – skulle det vise sig – legitime og ‘tilladelige’ reaktion mod den erfarne kulturbærer, Peter.

At balancere på en knivsæg

De læreprocesser, der finder sted i en etableringsfase i senioreliten, har forskellig karakter og varierer i sværhedsgrad. Der videreudvikles og forfines på eksisterende opfattelser og adfærdsmønstre, mens andre aflæres, og nye skal indlæres. Særligt sidstnævnte er en vanskelig læreproces. Har spilleren den fornødne robusthed til adfærdsændringen? Tåler han tilegnelsen af nye facetter i sit spil for vedvarende at kunne begå sig i senioreliten? Han må altså både evne at være modig ('han ved ikke hvad han får, men ved hvad han har') og tålmodig ('han ved, at det kommer til at tage tid'). Dette synes tilsvarende at gælde for begrebsparret *vildskab* og *disciplin*. På den ene side slibes spilleren til via disciplinering, og han viser gennem sin adfærd, at han kan behovsudsætte og indordne sig under gældende normer for at få adgang til og ikke mindst begå sig i senioreliten. På den anden side er det klart, at der også må være en frihed til overdrivelse gennem vildskab. Det er imidlertid ikke alle, der har, og kan tage sig denne frihed.

Uligeværd

Selvom aktørerne omkring U19-holdet ønskede at opretholde en kammeratlig omgangstone, fik U19-spilleren alligevel lov til at '*skabe sig tosset*', men kun så længe han ud fra et *cost-benefit* rationale var kampafgørende. At blive fjernet fra et hold vil normalt betragtes som en desavouering, men i tilfældet her var der snarere tale om en forfremmelse. Der blev set igennem fingre med hans adfærd alene på grund af hans talents mer-værdi.

På samme vis investerer den erfarne og betydningsfulde spiller sin tid i Henrik ved at vise, hvad det (også) vil sige 'at spille med de voksne'. Det er først, da Henrik giver tilbage af sam-

me mønt, at et afgørende skridt mod anerkendelse og etablering tages.

Hermed dementeres en demokratisk idealforestilling om ligeværd, der bl.a. kommer til udtryk i mantraer som: 'ingen over holdet' og 'vi er alle ligeværdige'. Der er altid spillere, der i kraft af deres talents værdi og (kampafgørende) eksekveringsevne kan tillade sig flere bryderier end andre. De fleste elitefodboldspillere har haft oplevelsen af at være blevet forurettet eller have fået særbehandling. Den værdifulde spiller, der kan tilbyde særlige ydelser, får altså længere snor end den spiller, der lige nøjagtigt hænger på, og som endnu ikke har vist sit værd.

Flere vil som den 19-årige værne om disse retigheder og måske endda lukrere på dem. Selvom en sådan adfærd kan virke usympatisk, betragtes den alligevel som gyldig. Det viser sig endda, at den påskønnes, hvorfor førnævnte mantraer om ligeværd, der udadtil klinger godt, ikke kan betragtes som et væsenstræk i senioreliten.

AFSLUTNING

Formålet med denne artikel var at udstanse de karaktertræk, der af centrale aktører i dansk seniorelitefodbold opleves som væsentlige for talentets succesfulde etablering i seniorelitefodbold. Udover at tilslutte sig den brede vifte af præstationskrav i en multifacetteret sportsgren som fodbold, fordres ifølge informanterne også et stærkt psykologisk beredskab, hvis talentet skal lykkes og kunne trives med de vilkår, som gælder i senioreliten. Illustrative fortællinger om talentets hverdag og karrieredefinerende øjeblikke blev fremhævet og analyseret. At nå senioreliten er et langt sejt træk, som kun få klarer, mens etableringen er endnu færre forundt. Sidstnævnte forudsætter desto mere, at spilleren har en veludviklet *robusthed*, der vær-

ner mod modgang og 'overgreb' som tilfældet med Henrik. Endelig kan det konkluderes, at hvis talentet skal kunne forstå og handle i forhold til seniorelitære normer, der som vist påskønnes og udledes af centrale aktører og kulturbærere i senioreliten, kræves en betydelig evne til at navigere mellem *disciplin* og *vildskab*.

REFERENCER

- Christensen, Mette K. (2009): "An eye for talent: Talent identification and practical sense of top-level soccer coaches" i: *Sociology of Sport Journal*, 26, s. 365-382.
- Cohen, Louis et. al. (2011): *Research Methods in Education*, Routledge, 7th edition, London & New York.
- Côté, Jean (1999): "The influence of the family in the development of talent in sport" i: *The Sport Psychologist*, 13, s. 395-417.
- Côté, J., et. al. (2003): "From play to practice: A developmental framework for the acquisition of expertise in team sport" i: Starkes, J. & Ericsson, K. A. (red): *The development of elite athletes: Recent advances in research on sport expertise*, s. 89-113.
- Coubertin, Pierre de (1996): *Den olympiske idé – Taler og artikler*, Det lille forlag, Frederiksberg.
- Favrholdt, David (2000): *Æstetik og filosofi – seks essays*, 1. udgave, 1. oplag, David Favrholdt og Høst & Søns Forlag, København.
- Gagné, François (2007): "Ten Commandments for Academic Talent Development" in *Gifted Child Quarterly*, 51, 2, s. 93-118.
- Heggen, Kåre (2010): "Profesjon og identitet" i: Molander, Anders & Terum, Lars Inge (red.): *Profesjonsstudier*, 2. oplag, Universitetsforlaget, Oslo, s. 321-332.
- Holt, Nicholas L. & Dunn, John G. H. (2004): "Toward a grounded theory of the Psychosocial Competencies and Environmental Conditions Associated with Soccer Success" i: *Journal of Applied Sport Psychology*, 16, s. 199-219.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): *Interview – Introduktion til et håndværk*, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag, København.
- Lave, Jean & Wenger, Etienne (2007): *Situert læring – og andre tekster*, Hans Reitzels Forlag.
- Mills, A. et. al. (2012): "Identifying factors perceived to influence the development of elite youth football academy players" i: *Journal of Sports Sciences*, 30 (15), s. 1593-1604.
- Møller, Rasmus Bysted & Thomsen, Kristian Raun (2015): "Fra ideal til virkelighed – et essay om udviklingen af 'hele mennesker' i samspillet mellem skole og sport" i: *MOV:E – Børn og skole i bevægelse og læring, Nr. 1*, Syddansk Universitet.
- Philips, Elissa et. al. (2010): "Expert Performance in Sport and the Dynamics of Talent Development", *Sports Med*, 40 (4), s. 271-283.
- Reilly, T. et. al (2000): "A multidisciplinary Approach to Talent Identification in soccer" i: *Journal of sport sciences*, 18, s. 695-702.
- Schein, Edgar H. (2000): *Organisationskultur og ledelse*, 2. udgave, Valmuen.

Vayens R. et. al. (2006): "A multidisciplinary selection model for youth soccer: the Ghent Youth Soccer Project" i: *Br J Sports Med*, 40, s. 928-934.

Vayens, R. et. al. (2008): "Talent Identification and Development Programmes in Sport – Current Models and Future Directions" i: *Sports Med*, 38 (9), s. 703-714.

Wacherhausen, Steen (2004): "Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder" in red.: Hansen, N.B et. al.: *Videnteori, professionsdannelse og professionsforskning*, s.13-29.

Wenger, Etienne (2004): *Praksisfællesskaber- Læring, mening og identitet*, Gyldendal Akademisk.

Williams, A. M. & Reilly T. (2000): "Talent identification and development in soccer" i: *Journal of sport sciences*, 18, s. 657-667.

NOTE

- 1 Se også Møller, Rasmus Bysted & Thomsen, Kristian Raun: "Fra ideal til virkelighed – et essay om udviklingen af 'hele mennesker' i samspillet mellem skole og sport" i *MOVE – Børn og skole i bevægelse og læring, Nr. 1*, Syddansk Universitet, 2015, s. 29